

Kommunistförbudet i USA

Det kommunistiska partiet har av Eisenhower, och på den punkten torde han ha en överväldigande majoritet bakom sig, sagts vara inte ett parti i vanlig mening, utan en konspiration mot staten. Liknande uttalanden om partiet har fällt överallt i demokratierna; i Sverige har medlemmar av skilda riktningar, bland dem ledande socialdemokrater, betecknat kommunisterna som ett förräddarparti. Det finns starka skäl för den uppfattningen. Kommunisterna begagnar den demokratiska ordningens frihet — och klagar över den minsta begränsning av denna frihet — i tydlig avsikt att, om de en gång kommer till makten, totalt förstöra all frihet. De förklarar sig hålla på den nationella självständigheten, men så snart en stat erövrats eller med andra medel uppsugits av Ryssland påstår de att denna stat antligen vunnit självstyrelse och politisk frihet. De försvarar, ja, förhållbar varje rysk aktion, den må vara hur grym, hur ohederlig, hur aggressiv som helst. Ryska spionerier medverkar de till, eller också förnekar de att spioneri ägt rum och anklagar den egna statens myndigheter för provokation och falskhet.

För Amerikas del kan kommunistförbudet te sig som en anständig konsekvens av vad som redan skett. Partiet är visserligen förbjudet endast i fyra stater, men i större delen av unionen finns förbud

för kommunister att inneha alla ämbeten och tjänster — statliga och kommunala lika väl som unionella — och man inskrider inte bara mot kommunister i mera egentlig mening, utan mot alla personer som tillhör för omstörtningssplaner misstänkta organisationer eller över huvud misstänks för åsikter av denna art. Ett unionellt förbud mot kommunisterna har därför sagts ligga i klarhetens och den legala likhetens intresse.

Likväl är det beslut som nu synes vara på väg att bli definitivt i hög grad oroande. Det förefaller för det första att vara onödigt, en gest utåt, tillkommen på grund av de stora partiernas konkurrens om en populär paroll inför valen. Det kommunistiska partiet i USA beräknas ha omkring 25.000 medlemmar, och vid de val då partiet senast uppträdde (1940 och 1944) samlade det inte mer än vid pass 50.000 röster. Man kan utgå från att partiet, såsom redan skett i ett antal delstater, snabbt går under jorden och därigenom blir mindre lätt att observera och oskadliggöra än hittills. Att alla medlemmar av partiet skulle kunna dömas till straff blott för sitt medlemskap ter sig som ett avsteg från erkända rättsgrundsatser; man måste anta att partiet i USA, liksom här och på andra håll, omfattar personer som står främmande för alla förrädiska planer eller tankegångar.

Principiellt väsentligt är att

det alltid måste vara farligt för friheten att förbjuda en organisation endast på grund av dess allmänna syften. Hur man än definierar den förbjudna riktningen, uppstår osäkerhet om vad som skall anses förbjudet. Det blir möjligt att hävda att riktningar och organisationer som inte är kommunistiska i den ursprungligen avsedda meningen är "ersättningar" för vad som förbjudits. Denna möjlighet har redan varit av stor och skrämmande betydelse då det gällt att tillämpa unionella, statliga och kommunala bestämmelser mot alla "omstörtande" rörelser och till dylika rörelser anslutna personer. Det måste därför befaras att häxjakten i USA får en ny aktionsbas genom den lag som under de politiska ledarnas tveksamhet och misstro är på väg att genomdrivas i samband med propagandan inför valen i november.

JOYCE CARYS ROMANER

SOM SINA läromästare har Cary nämnt Henry James, Hardy, Conrad och de stora ryssarna. En kritiker, Mark Schorer, har, utan att direkt beröra Carys deklamation, vänt sig mot denna uppfattning; Cary representerar inte samma kvantitativt begränsade, "moraliskt intensiva" tradition som James och Conrad, utan tvärtom den breda, "socialt extensiva" linje för vilken Dickens är en centralgestalt; "A Fearful Joy" (Den farliga glädjen) är "ren rostbiff, serverad med Worcester-shiresås". En annan kritiker, Barbara Hardy, har i samma anda förklarat att Cary bygger på famljeromanens mönster, liksom Graham Greene på deckarens, och att detta är en av orsakerna till de båda författarnas popularitet bland både highbrows och middlebrows.

Dessa synpunkter har sin betydelse. Men i det väsentliga tycks det mig att Cary genom uppräknningen av sina lärare ger en riktig anvisning, han hör till den "moraliskt intensiva" traditionen. Scenerna av realistiskt måleri — det kanske mest lysande exemplet är besöket på marknaden i "The Moonlight" (Ofullkomlig kärlek) — ger must åt hans böcker, men ter sig nästan alltid som utflykter, som en avkoppling. Familjeromanens svit av födelse, giftermål, död och kretsgång är stommen i ett par romaner, men den koncentration på ärfylighet, generationsväxling i upplösningens eller fulländningens tecken, som utmärker Thomas Mann eller Galsworthy saknas hos Cary. Det är också möjligt att kalla Cary social skildrare, eftersom engelsk samhällsutveckling under bortåt ett århundrade belyses i några av hans romaner, men det är här mera fråga om bakgrund än om huvudsak. Det är den enskilda människans moraliska villkor och dilemma som står i förgrunden; pilgrimstanken dominerar i ständigt stegrad grad romanerna.

En konsekvens härav är att Cary gestalter nästan aldrig, eller

endast i mycket begränsad grad, är representanter för en familj, en social klass eller ens en ras; det är slående att Cary i sina Afrikaböcker visserligen hela tiden antyder hur negrernas uppträdande betingas av deras primitivitet, men samtidigt individualiserar dem, gör dem till utvecklade och därför lätt vilseledade och vilseägna sökare. Då han ställer en viss verksamhet — konstnärens, politikerns, den religiösa förkunnarens — i centrum är det i första rummet för att klargöra hur pilgrimsattityden påverkas av miljön, eller rättare av den professionella inriktningen — det är för övrigt uppenbart att de berörda verksamheterna, de enda som Cary mera ingående sysslat med, är speciellt "pilgrimsbetonade".

En annan och mera avgörande konsekvens är en beständig hållning till gestalterna. Den hårdkokta, behavioristiska framställningen av blott handlingar, gester och uttalanden är självfallet helt främmande för Cary. Fotografierna omväxlar med röntgenbilder av det inre livet, som gör figurerna särpräglade, förståeliga och moraliskt betydande såsom själar på jakt efter uppfyllelse och frälsning. Läsaren blir så van vid denna teknik att han även i de fall då Cary nöjer sig med fotografering har klart för sig att röntgenbilden skulle ge ett helt annat intryck; man anar pilgrimer bakom alla uppträdande lymlar och brackor. På detta sätt meddelas en total förståelse, en

Joyce Cary i sitt hem.

Teckning av Joyce Cary till "The Drunken Sailor".

tolerans med grundton av sympati. Men här finns intet, eller nästan intet, av det extatiska hos Dostojevskij då han spårar det goda bakom det onda eller ser orsaken till förfallet; Cary är samtidigt mera sval och mera optimistisk, ty för honom försvinner den verkliga ondskan alltid vid analysen. Tolstoj skriver någonstans att han ser lekande barn på väg att bli gubbar och gummor, alltför erfarna, på en gång blaserade och giriga, lystna efter en sista allmosa av livet; Cary ser bakom åldrandets förstörelse ung väntan och iver. Inte heller finns för honom frälsningen eller helgelsen i mera egentlig mening; pilgrimerna kommer aldrig till målet. Då i den första romanen ("Aissa Saved") negerflickan Aissa, ytterst för sin tros skull, kastas i en termitstack och dör påminns

man om Celas död i "The Cock-tail Party", men Aissas död är i grunden en tillfällighet, en olyckshändelse, medan helgonglorian skimrar kring Celas huvud.

Carys teknik i åtskilliga av de främsta romanerna tycks vara betingad av idéinnehållet. Den lugnt framskridande skildringen är sällsynt, medan de belysande, episodiska scenerna överväger. Ofta är framställningen i två plan, ett i samtiden och ett trettio eller fyrtio år tidigare; på detta sätt klarlägges förhållanden som är bestämmande för figurernas uppträdande i nuet. Stundom är denna växling mellan förr och nu regelbunden, kapitel efter kapitel (så i "The Moonlight" och "To Be a Pilgrim"); i dessa fall leder hoppen i kombination med stor utförlighet någon gång till både oklarhet och långtråkighet. Jagromanen har Cary använt allt oftare. Ibland är det motiverat eller åtminstone rimligt att den berättande huvudpersonen skriver ned sina minnen, så i "Except the Lord" (Mellan gott och ont), ibland är fiktionen uppenbar, ty berättaren skulle av olika skäl inte ha kunnat skriva något sådant; härmed sammanhänger att Cary inte alltid gör någon bestämd skillnad mellan berättaren och författaren, utan kastar in reflexioner som tydligen är hans egna i berättarens redogörelse. Gestalterna ses från skilda synpunkter och blir genom dessa skiftande perspektiv förvandlade i läsarens ögon. Denna metod

har Cary, synes det, drivit längre än någon annan författare genom att i serier av romaner låta samma person presenteras av olika berättare. Detta grepp är utmärkande för fem av hans senaste sju romaner, och jag skall stanna vid dessa för att ge en mera konkret föreställning om Carys idéer och teknik.

En trilogi bildas av "Herself Surprised" (Förvånad över sig själv), "The Horse's Mouth" (Gulley Jimson) och "To Be a Pilgrim".

I "The Horse's Mouth", som det är naturligt att börja med, är berättaren och huvudpersonen den gamle målaren Gulley Jimson, en av skapandet besatt konstnär, men förbisedd och förfallen, hänsynslös, ohederlig och ofta gemen. Jimson går ständigt över skyddsvallen in i Ingenmansland, han vet att han antagligen inte får något annat för sina lidanden och sitt arbete än en kulsvärm, död i besvikelse och en okänd grav". Några gånger i romanen träffar Jimson en gammal älskarinna, Sara, likaledes förfallen och eländig; vid deras möten är gräl, våldsamheter och bedrägeri vittnesbörd om den segrande tarvligheten, och man knappast anar ett band av ömhet mellan dem båda.

I "Herself Surprised" berättar Sara, i fängelse för några småstöldar, om sitt liv: äktenskapet för att komma sig upp från piga till förmögen husmor, kärleken till den förtrollande skojaren Jimson, de långa åren som hushållerska och strängt hållen matress åt den pedantiske och sure advokaten Wilcher. Sara är förvånad över sig själv för att hon slappt glidit in i nya förbindelser och tivelaktiga äventyr. Hon har tyckt om att göra karlar glada med mat och kärlek; då Jimson förfört henne tänkte hon "att om jag måste ge honom hans nöje är det slöseri att inte ge honom allt nöje jag kan", och även då hon och Jimson hade det som värst fick han alltid en hygglig wienerschnitzel och en ost-sufflé till middag. I "To Be a Pilgrim" tänker advokaten Wilcher på sitt yttersta tillbaka. Han har alltid varit ynklig, liten både i gott och ont, medveten om att det finns något som heter lidelse och kallelse, men utan vilja och kraft att bryta vana och konvention. Han tänker på Sara, som han av feghet låtit arvlösta släktingar skilja sig från: "Hon är lycklig var hon än är — hon är räddad... Hon är en av dessa människor för vilka tron är så naturlig att de inte vet hur de får den. Hon har en levande tro."

Efter läsningen av de tre böckerna står bilden fast och klar: Jimson, pilgrimen i stor stil, mannen som skapar och förnyar, men i ordinär mening står utanför all moral och social gemenskap, Sara i sin oreflekterade godhet — mjukheten, balansen, förlåtelsen —, Wilcher, den intellektuellt och socialt lyckade i trion, som förstår men är torr och rädd, en pilgrim som inte hinner ens till skogsbrynet, som inte ens blir en framgångsrik moralist. Det bör framhåvas att Wilchers elände inte tänkes som följd vare sig av hans intellektuella förmåga eller av hans sociala position — vilket för många andra författare vore ett naturligt sammanhang. Cary är varken antiintellektualist, rousseauian eller marxist; Wilchers gnista är helt enkelt för svag.

Med "Prisoner of Grace" börjar Cary en andra trilogi. Nina, berätterskan, är kär i släktingen och barndomsvännen Jim och skall få ett barn med honom, men gifter sig, då Jim överger henne, med Chester Nimmo. Nimmo är socialt och ekonomiskt underlägsen och därför fal för Ninas pengar men också kär i Nina. Småningom blir Nina bunden vid Nimmo, hon blir "nådens fänge": hon känner att Nimmo är en god

människa, att han är en skapare och förnyare, en pilgrim av format. Samtidigt ser hon det be-
drägliga och skiftande hos Nimmo, som blir politiker och en av Englands ledande ministrar. Nimmo lurar sig själv och andra, är politiker i familjen likaväl som i underhuset — Ninas båda barn med Jim godtar han som sina egna —, trots allt är lidelsen äkta. I femtiårsåldern överger emellertid Nina Nimmo — hon tror att han inte längre behöver henne — och gifter sig med Jim. Men Nimmo, omkring sjuttio år gammal, flyttar hem till Nina och Jim, och ett slags trekantsförhållande uppstår. Nina kan inte motstå Nimmo, det vore "ett brott mot något som är större än kärlek", och om hon beginge det skulle hon känna sig "fördömd". "Och jag känner skräck inför 'fördömdelsen', den skulle förstöra min lycka och all glädje i mitt liv, och Jim kan inte mer än skjuta ihjäl mig." Medan Nina i ångslan och salighet — Jims och hennes kärlek har aldrig varit så stark — ilar mellan Nimmo och Jim, skriver Nimmo på trilogins andra del, "Except the Lord", berättelsen om hans ungdom, som visar hur

hans sociala patos växt fram i ett fattigt frireligiöst hem och hur han lärt sig att göra politik av detta patos. Och just nu skriver Cary, får vi anta, på trilogins tredje del, där Jim skall ge oss nyckeln till sitt liv.

Antifeminist och föraktare av kvinnor är Cary inte; det visar bäst skildringen av den viktoriańska och den moderna kvinnan i "The Moonlight" och det utmärkta förordet till denna bok. Men de nu nämnda exemplen — och flera andra kunde åberopas — tyder onekligen på att han som stora pilgrimer, som skapare och nydanare, tänker sig män, medan kvinnor mera passar att bli nådens fångar. Hans kvinnliga gestalter är i regel passivt goda, följeslagare mera än pionjärer. Även i kärleken framstår hos dem välvilja och generositet, en erotisk gästfrihet, snarare än lidelse, som bestämmande motiv.

Cary har också framfört sin älskådning i två små, föga betydande versböcker, "Marching Soldier" (1945) och "The Drunken Sailor" (1947), den förstnämnda, som är tillägnad "infanteriet", kan betecknas som en krigsdikt,

dock fri från överdrifterna och hätskheten hos Kipling under första världskriget eller Swinburne under boerkriget. Med större framgång har Cary i "To Be a Pilgrim", som kom ut 1942, kombinerat individualism och patriotism. Genom Wilcher skildrar han England som pilgrimen bland nationerna. England är "ett stycke protestant" och "ett stycke anarkist", sökaren, nybyggaren, sjömannen.

"Jag trodde att jag skulle bli en äventyrare som Lucy och Edward, en missionär", skriver Wilcher. "Jag gav pilgrimens lösen, demokrati, frihet och så vidare, men jag var en pilgrim bara genom min nationalitet. England tog mig med sig en bit på sin resa. Hon kunde inte undgå det. Hon, stackare, föddes vid vägkanten och lever i ett sådant moln av resdamm att hon aldrig vet var hon är.

Where away England,
steersman, answer me?
We cannot tell, for we are all
at sea.

Hon är den flygande holländaren, världens pilgrim och syndabock. Världen vräker sina syn-

der på henne som man förr i tiden vräkte sina synder på tiggarmunkarna. Hennes öde är det som drabbar allt mod, all självständighet; att hatas och utnyttjas av parasiter. Men... hon är inte ens medveten om det hat och den avundsjuka som omger henne och som på en gång eftersträvar och fruktar hennes undergång. Hon märker det inte därför att hon ser framåt på vägen. Därför att hon är fri. Hon står alltid inför alla möjligheter, och det är ungdomens sinne. Så lever de trogna som säger: 'Jag är färdig. Var som helst och vid vilken tid som helst.'

HERBERT TINGSTEN

(En föregående artikel om Cary var införd den 15/8; i en avslutningsartikel behandlas Carys poetik.)